

GWIN PERSON KOADASKORN

En dez all e oan o klask lakaat urzh en un toullad levrioù, kazetennoù ha paperoù peñseet en stumm ur berniad brall-divrall en penn all ma levraoueg, salokras. Ha lakaat urzh n'eo ket klenkañ, ha klenkañ n'eo ket renkañ. Sebezh o kavout ul levr bennak na oan ket o c'hortoz gwelet anezhañ. Ma, hennezh zo ganin ? Ankouaat a reer. Ha chom da dreiñ anezhañ, biz ouzh teod d'e c'hlebiañ hag ar memes biz ouzh korn ar pajennoù dianav d'o dreiñ aezet. Pajennadoù o kinnig sebedennoù pinvik.

Ma, manet ma selloù a-ruz war unan anezhe, ha ne oa ket pare an traoù da vezañ klenk defot bezañ renket, me lâr deoc'h. Ul levr hanter galleg, hanter brezhoneg e oa. Divyezhek hervez termeniñ ar geriadurioù, nemet ar pezh a oa en galleg na oa ket en brezhoneg, nag ar c'hontrol (ha n'eo ket ar c'hontrefed !). « Gwin Person Koadaskorn ». Gant un titl evel-se zo peadra da gaout e spered sachet mat war ar pezh zo e-barzh !

Sede, an istor a gont, ar wirionez wir evel a lâre tad-kaer ma zad, penaos en liorz presbital Koadaskorn e oa, en kreiz an naontekvet kantved, ur winienn soulgarget a vec'hioù rezin. Hag ar rezin-se a deue da win. An istor a gont ivez e oa tri c'hef eus ar winienn-se, ha diouzh a gompren e oant pezhioù reoù. An istor a gont ivez e oa echu gante a-benn fin ar bloavezhioù 1800...

An istor a gont ivez penaos e oa bet roet ar gwin-se da dañva d'an hini a oa eskob Sant-Brieg ha Landreger d'ar c'houlz-se : Guillaume-Elisée Martial, bet ganet en 1796 ha marvet eskob ar vro en 1861. Ne oa ket chomet eskob gwall bell, avat, anvet ma oa bet en 1858.

An istor a gont ivez e oa hemañ-diwezhañ mab bro ar gwin Bourdel, eus bro ar gwin Sant-Christoly, emezañ. Hag ar wirionez wir da gontañ penaos en devoa kavet ar gwin-se fall a-walc'h ! Kalz a vije bet da ober a-raok dezhañ tizhout live ar seimoù bras. Ha se daoust d'ar chapel, war ar barrouz, paeroniet gant sant Million !

Met an istor a lâr ivez penaos e oa bet servijet eus ar gwin-se, goude, da geñver frikoioù bras en Pariz... Meur a vloavezh war-lerc'h e chome un test, feal anat deoc'h, o chom en Keriti-Pempoull. Moarvat e oa aet ar gwin war wellaat !

Lodenn galleg al levr, sinet René Midy, zo tremen plijus pan ro « Gramadeg winerezhel ar guzumerien ». Komz a ra dimp eus gouennadoù gwin, eus kefadoù, eus gwin gall ha gwin estren. Evel just ne ali ket da dilezel ar gwin evel boeson !

Hag al lodenn vrezhoneg, eta, zo diwar dorn Charlez Gwennoù, paotr Lezardrev. Sed un tamm eus ar skrid troet pe se gantañ (lakaet er skritur a-herie) :

.....Pa gavent un dro vat,
Hon tadoù, gwezh hag all, a save gant ebat
Ur pred-fest en o zi... Badeziant, Leur-Nevez,
Eured ar Bennhêrez, Gwastell-Eost, Yar-Here,
Pardon Sant ar Barrez, Meurlarjez, Plomadeg,
Koadaj un ti nevez, Eost ar Foenn, Neza deg,
Gwadegennoù, Gouel Yann, Gouel Mari miz C'hwevrer,
Gouel Mikael, Pardon bras sant Erwan Landreger,
Ha kalz a ouelioù all a oa digarez mat
D'ober ur pred Friko !.....

Ne soñj ket din en dije ankouaet degouezhioù. Kalzik anezhe aet da netra... aet ar gevredigezh da dreiñ ha cheñchet an doareoù da labourat war ar maez, pe en parrouzioù bihan...

Memes tra kement digarez da lidañ Yann Vourdel hag e vreudeur !

Ar paotr Bakuz (Bacchus ar Romaned, Dyonisos ar C'hresianed) ne oa ket dianav d'an dud, evel just, evel m'en kaver en touez ar c'hanouennoù dastumet gant Pengwern pe Ledan. Just evit ar blijadur, un nebeud gwerzennoù da ambroug ur Yec'hed Mat merit, joaius ha fentus :

Deus holl doueoù ar baianed
Bakuz eo ma holl idol

Yann Vourdel eo bet lesanvet
C'hoazh en deus mil anv drol.
Er skol gantañ me zo skoliet
Da vaneañ pint ha gwerenn
En skol Bakuz me'm eus desket
Goro pizh ar varrikenn.
Ma fenn en penn ar varrikenn
Hanter digor ma genoù
Evit pan droio an duvelloù
Ma atrapin beradoù !

Ha tammoù gwerzennoù all diwar-benn ar veleien (« sellit ouzh ma c'hof ha grit pinijenn ! ») :

Ur beleg gant e deoloji
Gant ardoù ur medesin
En deus c'hoant d'am persuadiñ
E ra droug bras din ar gwin
Mes m'er lezo da lavaret
Me ac'h ai da'm dro atav
Ne ran forzh deus an doktored
Bevañ 'rin betek ar marv.

Ma, ar gwin n'eo ket ur preder nevez evit ar Vretoned, nag evit ar Gelted kozh, kennebeud-all ! Michel Lejeune hag a voe unan eus gwellañ skiantourien war ar c'heltieg kozh etre Gallia, Spagna hag Italia, a diluzias kaer ur meneg kozh-kozh war ul lestr da viret gwin : « Latumarui : Sapsutai : pe : uinom : Našom », da lâret eo « Evit Latumaru hag evit Sapsta gwin Naxos ». Gwin Naxos a oa brudet pa oa ken mat ! Ha ken mat all e oa gwin person Koadaskorn ? N'eus bet kavet meneg ebet war ur voutailh bennaket, e neblec'h ! Yec'hed !

Herve Bihan

Levrlennadur & lec'hiennoù
René Midy & Charles Guennou, Le vin du Recteur de Coatascorn en Basse-Bretagne, Saint-Brieuc,
Imprimerie – Librairie – Lithographie René Prud'homme, 1904
Pengwern, dornskrid 111
Ledan, dornskrid – Karned 4
Michel Lejeune, Lepontica, Etudes celtiques, volume 12, 1970, pp. 357-500
Alan Botrel, Dyonisos, Talabao
Lec'hienn Kan : <https://tob.kan.bzh/chant-01652.html><https://tob.kan.bzh/chant-01652.html>